

RECENZIE

Mendelová, Eleonóra, Fenyvesiová, Livia: Child in the Family and School Environment.

Szeged: Belvedere Meridionale, 2017. 174 s. ISBN 978-615-5372-72-8 (print). ISBN 978-615-5372-73-5 (online).

Sociálny kontext výchovy je možné vidieť v rovine podmienok bezprostredne pôsobiacich (v rodine, škole a mimoškolskej, záujmovej činnosti), ako aj v rovine podmienok vyskytujúcich sa v širšom prostredí (miesto bydliska, kraj) a v rovine celospoločenskej. Osobnosť jedinca sa rozvíja pod vplyvom rôznych sociokultúrnych determinantov, z ktorých dominantné postavenie má prostredie rodiny a školy. I keď primárny vplyv na formovanie osobnosti dieťaťa má rodina, škola ako výchovno-vzdelávacia inštitúcia nadväzuje na jej pôsobenie a vhodným spôsobom ho dopĺňa.

Z uvedenej tézy vychádzajú autorky monografie, pôsobiace na Katedre pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Vo svojej publikácii upriamujú pozornosť na formovanie jedinca pôsobením dvoch základných subjektov, ktoré majú v našom bytí dominantnú hodnotu a dominujúce postavenie, a tým sú rodina a škola. Z tohto dôvodu možno pokladať predmetnú publikáciu za aktuálnu a možno ju vnímať ako príspevok k riešeniu otázok socializácie dieťaťa v rodinnom a školskom prostredí.

Monografia má dve nosné časti. *Prvá časť* analyzuje socializačný proces v prostredí rodiny, *druhá časť* monografie je zameraná na osobnosť učiteľa v procese socializácie žiaka.

Prvá kapitola monografie analyzuje osobitosti socializačného procesu v edukačnom prostredí rodiny, je sumarizáciou najdôležitejších téz, ktoré súvisia s primárnou socializáciou v rodine. Vzhľadom na rôznorodosť vedeckého pohľadu na rodinu, autorky mali v úvode kapitoly snahu vymedziť jej podstatné znaky a funkcie, následne objasniť primárnosť jej socializačného vplyvu. Osobitnú pozornosť venujú socializačným funkciám rodiny (vytvorenie pocitu bezpečia, rozvoj reči, zabezpečenie interakčného poľa, pôsobenie familiárnych vzorov, formovanie identity, sprostredkovanie hodnôt a noriem). Podrobne sú rozpracované determinanty socializačného procesu v rodinnom prostredí: výchovný proces v rodine, štruktúra rodiny, emocionálne vzťahy v rodine a sociokultúrne a ekonomické podmienky rodinného prostredia. Za ťažisko socializačného pôsobenia v rodine autorky považujú výchovu, prostredníctvom ktorej sa dieťa pripravuje na začlenenie do spoločnosti. Pozitívne možno hodnotiť, že osobitná podkapitola je venovaná socializácii detí a mládeže s akcentom na prípravu na rolu manželskú

a rodičovskú, t.j formovanie postojov, zručností ale aj vedomostí, ktoré sa týkajú oblasti partnerských vzťahov, manželstva, rodičovstva a sexuality. Aj keď z textu nie je jasné, prečo sa autorky venujú uvedeným determinantom, ich analýza je primerane rozpracovaná s uvedením ich vplyvov na socializáciu dieťaťa.

V druhej kapitole upriamujú autorky pozornosť na osobnosť učiteľa a jeho významný vplyv na dieťa v procese socializácie. Vstup do kapitoly je uchopený širšie, cez objasnenie základných aspektov profesie učiteľa, rozvoj profesionality a vymedzenie základných profesijných kompetencií nevyhnutných pre kvalitný výkon učiteľského povolania. Špecifiká osobnosti učiteľa sú autorkami uchopené netradične, a to cez analýzu vyučovacieho štýlu a profesijnej zdatnosti učiteľa. Vyučovací štýl je charakterizovaný ako jedinečný prístup učiteľa k vyučovaniu determinovaný kognitívnymi, osobnostnými, profesijnými, inštitucionálnymi a situačnými premennými. Následne sú rozpracované viaceré teoretické prístupy k typológiám vyučovacieho štýlu a faktory, ktoré ho ovplyvňujú. Vzhľadom k tomu, že v ostatných desaťročiach je venovaná intenzívna pozornosť problematike učebných štýlov žiakov a ich vplyvu na výsledky vzdelávania, možno oceniť, že v publikácii je venovaná osobitná pozornosť i vzájomnému vplyvu vyučovacieho štýlu učiteľa a učebného štýlu žiaka. Profesionálna zdatnosť je chápaná ako učiteľov pohľad na seba samého, ktorý ovplyvňuje dianie v školskej triede i celkovú kvalitu vyučovania. Socializačný vplyv pedagóga na žiaka je najvýraznejšie prezentovaný v poslednej časti tejto kapitoly, kde sú rozpracované otázky pedagogickej interakcie v škole ako i rôznorodé spektrum postojov učiteľa k žiakovi a žiakom. Osobnosť učiteľa so svojimi špecifickými črtami je výrazným socializačným činiteľom v psychickom vývoji dieťaťa, avšak vychádzajúc z názvu monografie, mohli v nej byť rozpracované i niektoré ďalšie elementy školského prostredia, napr. žiacky kolektív a iné.

Publikácia venuje pozornosť aktuálnym parciálnym otázkam socializačného procesu v rodinnom a školskom prostredí. Prináša niekoľko zaujímavých a podnetných poznatkov. Kvalitu práce umocňujú i bohaté literárne zdroje, ktoré môžu taktiež slúžiť ako inšpirácia pre štúdium predkladanej problematiky. Z práce je cítiť zámer autoriek vytvoriť publikáciu určenú nielen odbornej verejnosti, ale i študentom pedagogického zamerania ako i ostatným záujemcom o predmetné témy.

Dombi Mária, JGYPK,
Univerzita Szeged